

POSTANOWIENIE

Dnia 5 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie dotyczącej J. M. – sędzi Sądu Okręgowego w B. w stanie spoczynku, po rozpoznaniu w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej 5 lutego 2024 r. na posiedzeniu bez udziału stron, wniosku z 17 stycznia 2024 r. SSN Leszka Boska o wyłączenie go od udziału w rozpoznaniu wniosku o zbadanie spełnienia przez SSN Marka Siwka wymogów niezawisłości i bezstronności, w sprawie o sygn. akt I ZB 56/22, w trybie art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 k.p.k.

postanowił:

nie wyłączyć sędziego Sądu Najwyższego Leszka Boska od udziału w sprawie I ZB 56/22.

UZASADNIENIE

Pismem z 17 stycznia 2024 r. (data prezentaty) SSN Leszek Bosek złożył wniosek o wyłączenie go od udziału w sprawie o sygn. akt I ZB 56/22.

W uzasadnieniu podał, że okoliczności wskazane we wniosku dotyczącym SSN Marka Siwka dotyczą także jego, a zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego jest to wystarczające do uwzględnienia wniosku o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego. Ponadto wskazał, że orzekał w składach, w których zasiadał SSN Marek Siwek a zatem pozostaje z nim w takich stosunkach zawodowych, które mogłyby rodzić wątpliwość, czy jego ocena byłaby w pełni neutralna i zobiektywizowana.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Okoliczności przedstawione we wniosku nie uzasadniają wyłączenia sędziego.

Bezstronność sędziego jest stale podkreślana w orzecznictwie sądów powszechnych, Sądu Najwyższego, a także Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. W decyzji ETPCz z 5 stycznia 2017 r. *Bodet v. Belgia*, wskazuje się w szczególności na potrzebę stałej troski o to, aby w demokratycznym społeczeństwie sądy wzbudzały zaufanie u stron procesu. Zdaniem Trybunału, w tej mierze art. 6 ust. 1 Konwencji wymaga wprost, aby sądy były bezstronne. Wymóg zachowania bezstronności przejawia się przy tym w dwóch aspektach. Pierwszym jest brak przejawów subiektywnej stronniczości sędziego lub jego osobistych uprzedzeń. Przyjmuje się istnienie domniemania takiej osobistej bezstronności do czasu przedstawienia dowodu przeciwnego. Sąd musi być również obiektywnie bezstronny, tj. dawać wystarczające gwarancje, by wykluczyć wszelkie uprawnione wątpliwości w tej mierze (postanowienie SN z 17 stycznia 2018 r., III KK 244/17, OSNKW 2018, nr 3, poz. 26).

Instytucja wyłączenia sędziego z powodu uzasadnionych wątpliwości co do jego bezstronności w danej sprawie jest uregulowana w art. 41 § 1 k.p.k. Wyłączenie sędziego może mieć miejsce w sytuacji, gdy ujawnią się okoliczności o takim charakterze, że brak jest możliwości przekonania każdego rozsądnie myślącego, kto powziął wątpliwości co do bezstronności, że z całą pewnością nie wpłyną one na obiektywizm rozpoznania sprawy i treść rozstrzygnięcia kończącego postępowanie (zob. postanowienie SN z 11 września 2019 r., I DO 44/19, Lex nr 2729821).

Argumenty sędziego SN Leszka Boska nie pozwalają na stwierdzenie, że występuje sytuacja z art. 41 § 1 k.p.k.

Wniosek o wyłączenie sędziego SN Leszek Bosek oparł na okoliczności zasiadania z SSN Markiem Siwkiem w składach orzekających w Sądzie Najwyższym.

Tymczasem powodem wyłączenia sędziego na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. mogą być sytuacje wskazujące na trwałe powiązania personalne między nim a stroną lub jej przedstawicielem typu: przyjaźń, niechęć, wrogość, zbieżność lub rozbieżność interesów. Do zastosowania art. 41 § 1 k.p.k. jest konieczne uprawdopodobnienie wystąpienia okoliczności, która z istoty swej ma charakter zagrażający bezstronności sędziego w ramach zewnętrznie uzasadnionego

przekonania (wyrok SN z dnia 19 lipca 2017 r., V KS 7/17, Lex 2340622; wyrok SN z dnia 25 lutego 2015 r., III KK 351/14, Lex 1665591).

Należy zatem uznać, że wątpliwości odnoszące się do bezstronności sędziego muszą mieć charakter obiektywny, uzasadniony okolicznościami konkretnego stanu faktycznego. Bezstronność sędziego musi zatem budzić takie przekonanie u zewnętrznego obserwatora.

Przedstawiona przez SSN Leszka Boska znajomość z sędzią SN Markiem Siwkiem ma charakter służbowy, dlatego nie wywołuje wątpliwości co do jego bezstronności. Wspólne pełnienie obowiązków służbowych w Sądzie Najwyższym – a takim obowiązkiem jest dla sędziego proces orzekania, nie może świadczyć o relacji wpływającej na bezstronność sędziego. Jest to normalna znajomość zawodowa, która nie rzutuje na bezstronność sędziego zarówno w odbiorze wewnętrznym, jak i zewnętrznym.

Odnosnie do argumentu, że okoliczności wskazane we wniosku o zbadanie spełnienia przez SSN Marka Siwka wymogów niezawisłości i bezstronności (sygn. akt I ZB 56/22), dotyczą także sędziego Leszka Boska, argumentacja ta również nie zasługiwała na uwzględnienie. Sędzia nie rozpoznaje bowiem sprawy głównej, czyli sprawy sędzi J. M., lecz został wylosowany w szczególnej procedurze tylko do zbadania wymogów niezawisłości i bezstronności sędziego SN Marka Siwka, który będzie rozpoznawał sprawę sędzi.

We wniosku zawartym w sprawie o sygn. akt I ZB 56/22 wskazano, że okolicznością negującą niezawisłość i bezstronność SSN Marka Siwka, są okoliczności jego nominacji, w tym to, że został on powołany do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw.

Jako brak gwarancji niezawisłości i bezstronności SSN Marka Siwka wskazano także fakt niezłożenia przez niego wniosku o swoje wyłączenie od rozpoznania sprawy I ZI 13/22 z uwagi na ryzyko, że wydane z jego udziałem rozstrzygnięcie zostanie wydane z naruszeniem art. 6 EKPCz. Nadmieniono także o udziale SSN Marka Siwka w wydaniu postanowienia Sądu Najwyższego z 13

grudnia 2021 r., sygn. akt II KZ 46/21, w którym SSN Marek Siwek „potraktował zażalenie skazanego aby w długim i erudycyjnym uzasadnieniu, podważyć procedurę powołania i status wieloletniego i doświadczonego sędziego SN z tego tylko powodu, że początek kariery zawodowej sędziego przypadł na okres Polski Rzeczypospolitej Ludowej i, że sędzia został po raz pierwszy powołany na stanowisko sędziego sądu wojskowego przez Radę Państwa na wniosek Ministra Obrony Narodowej”.

Z przywołanych okoliczności podniesionych we wniosku w sprawie I ZB 56/22, tylko jedna dotyczy SSN Leszka Boska, a mianowicie powołanie go do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw.

Wnioskodawca nie przywołał innej argumentacji, pozwalającej na jej ocenę w kontekście regulacji z art. 41 § 1 k.p.k., który stanowi, że: *„sędzia ulega wyłączeniu, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie”*.

W tym miejscu należy przypomnieć, że art. 29 § 3 ustawy z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym stanowi, iż *„Niedopuszczalne jest ustalanie lub ocena przez Sąd Najwyższy lub inny organ władzy zgodności z prawem powołania sędziego lub wynikającego z tego powołania uprawnienia do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości”*. Natomiast art. 29 § 4 cytowanej ustawy stanowi, że: *„okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego Sądu Najwyższego nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z udziałem tego sędziego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności”*.

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 23 stycznia 2022 r., sygn. P 10/19, orzekł:

1. Art. 49 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, ze zm.) w zakresie, w jakim za przesłankę mogącą wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie uznaje jakąkolwiek okoliczność odnoszącą się do procedury powoływania tego sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa do pełnienia urzędu, jest niezgodny z: a) art. 45 ust. 1

Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, b) art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji.

2. Art. 31 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1904) w związku z art. 49 § 1 ustawy z 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego w zakresie, w jakim za przesłankę wyłączenia sędziego z orzekania uznaje okoliczność, że obwieszczenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej o wolnych stanowiskach sędziego w Sądzie Najwyższym, na podstawie którego rozpoczyna się proces nominacyjny sędziów, stanowi akt wymagający dla swojej ważności podpisu Prezesa Rady Ministrów (kontrasygnaty), a konsekwencją jego braku jest wątpliwość co do bezstronności sędziego powołanego do pełnienia urzędu w procedurze nominacyjnej rozpoczętej takim obwieszczeniem, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 144 ust. 2 oraz art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji.

3. Art. 1 w związku z art. 82 § 1 i art. 86, art. 87, art. 88 ustawy z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym w zakresie, w jakim stanowi normatywną podstawę rozstrzygania przez Sąd Najwyższy o statusie osoby powołanej do sprawowania urzędu na stanowisku sędziego, w tym sędziego Sądu Najwyższego, i wynikających z tego uprawnieniach takiego sędziego oraz związanej z tym statusem skuteczności czynności sądu dokonanej z udziałem tej osoby, jest niezgodny z art. 2 w związku z art. 10, art. 144 ust. 3 pkt 17 i art. 183 ust. 1 i 2 Konstytucji.

Wprawdzie wyrok Trybunału dotyczy art. 49 k.p.c., jednak pozwala stwierdzić, że przedstawiona w nim wykładnia prawa rozciąga się również na problem stosowania art. 41 § 1 k.p.k. ze względu na zbieżną podstawę oceny dopuszczalności wyłączenia sędziego od rozpoznania sprawy na wniosek (*iudex suspectus*).

Wskazać również należy na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 2 czerwca 2020 r., sygn. akt P 13/19, w którym orzeczono, że:

Art. 49 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2019 r. poz. 1460, ze zm.) w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu podniesienia okoliczności wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na

wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, jest niezgodny z art. 179 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Oznacza to, że ustrój i postępowanie przed sądami należą do ustawodawcy – art. 176 ust. 2 Konstytucji RP. W tym zakresie decyduje zatem ustawa i polskie prawo (zob. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z 14 lipca 2021 r., P 7/20, z 7 października 2021 r., K 3/21, z 24 listopada 2021 r., K 6/21, z 10 marca 2022 r., K 7/21, z 11 grudnia 2023 r., Kp 1/23).

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji.

[M. T.]

[ms]